

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- እነ ወ/ሮ አበበች ቡልቻ

ተጠሪ፡- የለም።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የኑዛዜ አፃፃፍ ሥርዓትን የሚመለከት ነው። ለሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የጀመረው በአዲስ አበባ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሲሆን የአሁኑ አመልካች ባቀረቡት አቤቱታ መነሻ ነው። የአሁኑ አመልካች ሟች አቶ በቀለ በዳኔ ህዳር 28 ቀን 2003 ዓ/ም የተውጡ ኑዛዜ እንዲፀድቅላቸው ለፍርድ ቤቱ አመልክተው ሚስትነታቸውና የህጻን ግርማ በቀለና አይናለም በቀለ የሟቹ የመጀመሪያ ደረጃ ወራሽነታቸው ተረጋግጦ ማስረጃ ተሰጥቷቸዋል። የኑዛዜውን ሰነድ በተመለከተ ግን በተናዛዥና በአራት ምስክሮች ፊት ያልተነበበ ነው በሚል ምክንያት የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881(2)"ን" በመጥቀስ ውድቅ ነው በማለት ወስኗል። ይህ ውሳኔ በከተማው ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤትም ሆነ በከተማው ሰበር ሰሚ ችሎት ተቀባይነት አግኝቷል። የአሁኑ የሠበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካቾች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም ሟች ያደረጉት ግልፅ ኑዛዜ በውል አዋዋይ ፊት የተደረገ ሁኖ እያለ ኑዛዜው ስለመነበቡ አይገልጽም ተብሎ ውድቅ መደረጉ ያላግባብ ነው። ፎርማሊቲውን ፍርድ ቤቱ በራሱ ማንሳት አይችልም ነበር በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው። አቤቱታውም ተመርምሮ በሰበር ችሎቱ እንዲታይ የተደረገ ሲሆን በጉዳዩ ላይ ተጠሪም የሌለበት በመሆኑ የአመልካቾችን የቅሬታ ነጥብ ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

ከመዝገቡ መረዳት የተቻለው አመልካቾች የሚከራከሩት ሟች ያደረጉት ኑዛዜ በውል አዋዋይ ፊት የተደረገ ሁኖ እያለ በተናዛዥና በአራት ምስክሮች ፊት አልተነበበም ተብሎ ውድቅ መደረጉ ያላግባብ ነው በሚል ነው። ስለሆነም ሟች አቶ በቀለ በዳኔ ያደረጉት ኑዛዜ በሕጉ ላይ የተመለከተውን መስፈርት ያሟላል? ወይስ አያሟላም? የሚለው ነጥብ ምላሽ የሚያስፈልገው ነው። ሟች ያደረጉት ኑዛዜ ግልፅ ኑዛዜ ነው። ግልጽ ኑዛዜ ሊያሟላ የሚገባቸው ስርዓቶች ከፍ/ብ/ሕ/ቁ. 881 እስከ 883 ድረስ በተመለከቱት ድንጋጌዎች ሥር ተዘርዝረዋል። ይኸውም 1ኛው ኑዛዜው በአራት ምስክሮች ፊት መነበብ ያለበት መሆኑ፣ ይህም ስርዓት መፈፀሙና በተፃፈበት ጊዜ በኑዛዜው ላይ መመልከቱ፣ ተናዛዥና ምስክሮቹ በኑዛዜው ላይ ወዲያውኑ ፎርማቸውን ወይም ያውራ ጣት ምልክታቸውን ማድረጋቸው መረጋገጡ አስፈላጊ ነው። እንዲሁም በውል አዋዋይ ወይም በዳኛ ፊት የሚደረግ ከሆነ የምስክሮች ብዛት ሁለት በቂ

መሆኑን የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 882 ድንጋጌ በግልፅ ያሳያል። ከዚህም በተጨማሪ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 883 ስር የተመለከቱት የምስክሮችን ችሎታ የሚመለከቱ ሕጋዊያን ሁኔታዎች ሊሟሉ ይገባል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም በሚች ተሰጠ የተባለው ኑዛዜም ውል የማዋዋል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት የተደረገ፣ ሶስት ምስክሮች የፈረሙበት፣ ውል የማዋዋል ስልጣን የተሰጠው ሰው ኑዛዜውን አረጋግጦ የፈረመበት፣ ኑዛዜው በምስክሮችና በተናዛዥ ፊት ስለመነበቡ በሰነዱ ላይ ስለመገለፁ የማያሳይ እና ተናዛዥ የፈረሙት መሆኑን ተገንዝበናል። በመሆኑም ሚች ያደረጉት ኑዛዜ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 881(2) ሥር ከተመለከቱት ስርዓቶች ውስጥ ኑዛዜው በተናዛዥና በምስክሮች ፊት የመነበቡን ሥርዓት ያሳሟላ ነው። የቦታች ፍርድ ቤቶች ኑዛዜው የህጉን ሥርዓት አልተከተለም ያሉትም ኑዛዜው ስለመነበቡ አይገልጽም በማለት ነው። በእርግጥ ኑዛዜው በተናዛዥና በምስክሮች ፊት ስለመነበቡ የሚያመለክት ነገር የለውም። አመልካች የሚከራከሩት ደግሞ ኑዛዜው የተደረገው ሶስቱ ምስክሮች ባሉበት ጊዜና ቦታ ከመሆኑም በተጨማሪ ውል የማዋዋል ስልጣን የተሰጠው ሰው ፊት፣ ስራውን በሚያካሂድበት ክፍል ስለሆነ በኑዛዜው ላይ ስለመነበቡ ያለመገለፁ ኑዛዜውን ፈራሽ አያደርገውም በማለት ነው። ይሁን እንጂ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 882 ድንጋጌ ሲታይ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881 ተከታይ ሁኖ ከኑዛዜ አይነቶች አንዱ ስለሆነው የግልፅ ኑዛዜን ፎርማሊቲነት የሚያወሳ ድንጋጌ መሆኑን ከድንጋጌዎቹ ርዕስ፣ ይዘትና ቅርፅ የምንገነዘበው ጉዳይ ሲሆን ይህ ድንጋጌ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881 ስር ከተመለከቱት የኑዛዜ ፎርማሊቲዎች መካከል ለይቶ ያወጣው የምስክሮችን ቁጥር ብቻ ሁኖ ሁለት ምስክሮች በቂ የሚሆኑበትን አግባብ የሚያሳይ እንጂ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881(2) ስር ኑዛዜው በምስክሮችና በተናዛዥ ፊት ስለመነበቡ የሚለው ስርዓት ስለመፈጸሙ በኑዛዜው ላይ ያለመገለፅ ውል አዋዋይ ወይም ዳኛ ፊት ለሚደረግ ግልጽ ኑዛዜ በፎርማሊቲ የማይፈለግ መሆኑን የሚገልፅ አይደለም። ምንም እንኳን ውል አዋዋይ ሰው ምስክር ተብለው ባይገለፁም የምስክሩን ቁጥር በተመለከተ ኑዛዜው በሕጉ የተመለከተውን ፎርማሊቲ ያሟላ ነው ሊባል ከሚችል በስተቀር በሕጉ የሚፈለገውን የኑዛዜውን መነበብ ሥርዓት ግን ይኸው ይተካል ሊባል የሚችል አይደለም። ውል አዋዋይ ሚች ኑዛዜውን በነፃ ፈቃዳቸው ሲሰጡና ኑዛዜውም የተናዛዥን መሆኑን አይተውና አረጋግጠው በኑዛዜው ላይ ፈርመዋል፣ የምስክሮች ዋና አስፈላጊነትም ኑዛዜ አድራጊው ኑዛዜውን በነፃ ፍላጎቱ እና በትክክለኛ አእምሮው የሰጠ መሆኑንና የኑዛዜው ቃልም የእርሱ መሆኑን ማረጋገጥ ነው የሚለው ምክንያት ሲታይም በሕጉ በግልጽ የተመለከተውን ፎርማሊቲ ወይም የኑዛዜው መነበብ ስርዓት ያለመፈፀምን አስፈላጊ አይደለም ለማለት የሚያስችል አይሆንም።

በመሆኑም ኑዛዜው ለተናዛዥና ለምስክሮች ስለመነበቡ በሰነዱ ላይ ያለመገለፁ ብቻ የኑዛዜ ሰነዱ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881(2) እና 882 ስር የተመለከተውን ፎርማሊቲ አያሟላም ተብሎ ፈራሽ እንዲሆን የግድ የሚል ነው። በአጠቃላይ ከውል አዋዋይ በተጨማሪ ሌሎች ሶስት ምስክሮች በኑዛዜ ሰነዱ ላይ ያሉ ከመሆኑም በላይ በውል አዋዋይ ፊት ቃለ መሐላ የተፈጸመበትና የሰነዱ ይዘት የተረጋገጠ ስለመሆኑ ሰነዱ የሚገልጽ ቢሆንም የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 882 ድንጋጌ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881 ተከታይ በመሆኑና ስለኑዛዜው መነበብ ስርዓት መፈፀም በኑዛዜ ሰነዱ ላይ መገለጽ የግድ የሚል ሕጋዊ ፎርማሊቲ ሁኖ ስለአገኘነው ሚች አደረጉ የተባለው ኑዛዜ የሕጉን መስፈርት ያሳሟላ ነው። የኑዛዜ ፎርማሊቲ ጥያቄ ደግሞ ሰነዱ ለማስረጃነት እስከተጠየቀ ድረስና ከጉዳዩ የክርክር አመራር ሥርዓት አንፃር ሲታይ ፍርድ ቤቱ በራሱ ለማንሳት የሚችለው እንጂ የግድ ከተከራካሪ ወገን ሊነሳ የሚገባው ነው ሊባል የሚችል ባለመሆኑ በዚህ ረገድ አመልካች ያነሱት ክርክርም ተቀባይነት ያለው ሁኖ አላገኘነውም። ስለሆነም የሚች አቶ በቀለ

በዳኔ ሕዳር 28 ቀን 2003 ዓ/ም ያደረጉት ኑዛዜ ፈራሽ ነው ተብሎ በበታች ፍርድ ቤቶች መወሰኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881(2)፣ የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 857 እና 882 ድንጋጌዎችን ያገናዘበ በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት አልተቻለም። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. በአዲስ አበባ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 3412/03 ግንቦት 22 ቀን 2003 ዓ.ም. ተሰጥቶ በከተማው ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 16084 ሰኔ 13 ቀን 2003 ዓ.ም. በከተማው ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 16126 ሰኔ 15 ቀን 2003 ዓ.ም. በትዕዛዝ የጻፈው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ጸንቷል።
2. ሟች አቶ በቀለ በዳኔ ህዳር 28 ቀን 2003 ዓ.ም. ያደረጉት ኑዛዜ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 881(2) እና 882 መሰረት ፎርማሊቲውን ያላሟላ በመሆኑ ፈራሽ ነው ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/መ

ወል